

Úvod do počítačového modelování

Podzimní škola teoretické a výpočetní chemie

Theoretical chemistry

teoretická chemie

Computation chemistry

výpočetní (počítačová) chemie

Molecular modeling

molekulové modelování

Cíle výpočetní chemie

1. Modelování vlastností a chování chemických systémů.
2. Na základě shody mezi experimentálními a vypočtenými výsledky můžeme interpretovat experimentální pozorování na atomární úrovni.
3. Předpověď vlastností a chování nových chemických systémů.

Experimentální a teoretické výsledky jsou mnohdy nesrovnatelné !

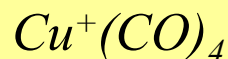
- Shoda nalezená pro určité veličiny může být pouze náhodná
- Shoda je často výsledkem kancelece chyb
- Zvětšení překryvu mezi teorií a experimentem je nutností

Experiment

Ensemble molekul

Interakce s okolím

Zprůměrované charakteristiky

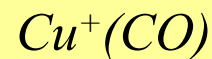

Teorie

Izolovaná molekula v plynné fázi,
neinteragující s okolím

Výpčty pro určitou strukturu

Příklad

=> Abychom mohli srovnat teorii a experiment musíme zahrnout mnoho efektů

MODEL: Reprezentace systému

Popis elektronové struktury (molekulových orbitalů)

Aproximace v Hamiltoniánu

Aproximace ve vlnové funkci

Interakce s okolím

Popis jaderných stupňů volnosti

ZPVE

Teplotní efekty

ΔU vs. ΔG

Problémy současného molekulového modelování

- příliš mnoho metod
- příliš mnoho funkcionalů hustoty
- příliš mnohoází
- příliš mnoho počítačů (a jejich uživatelů...)

A PŘÍLIŠ MNOHO ČLÁNKŮ S MOLEKULOVÝM MODELOVÁNÍM !

- Jenom část z nich přináší skutečně něco nového
- Ostatní – jenom další data a šum (v lepším případě!)
Chybné výsledky (špatně definovaný model etc.) časté !
- Spolehlivost výsledků molekulového modelování je těžké posoudit
(pro „neodborníka“)

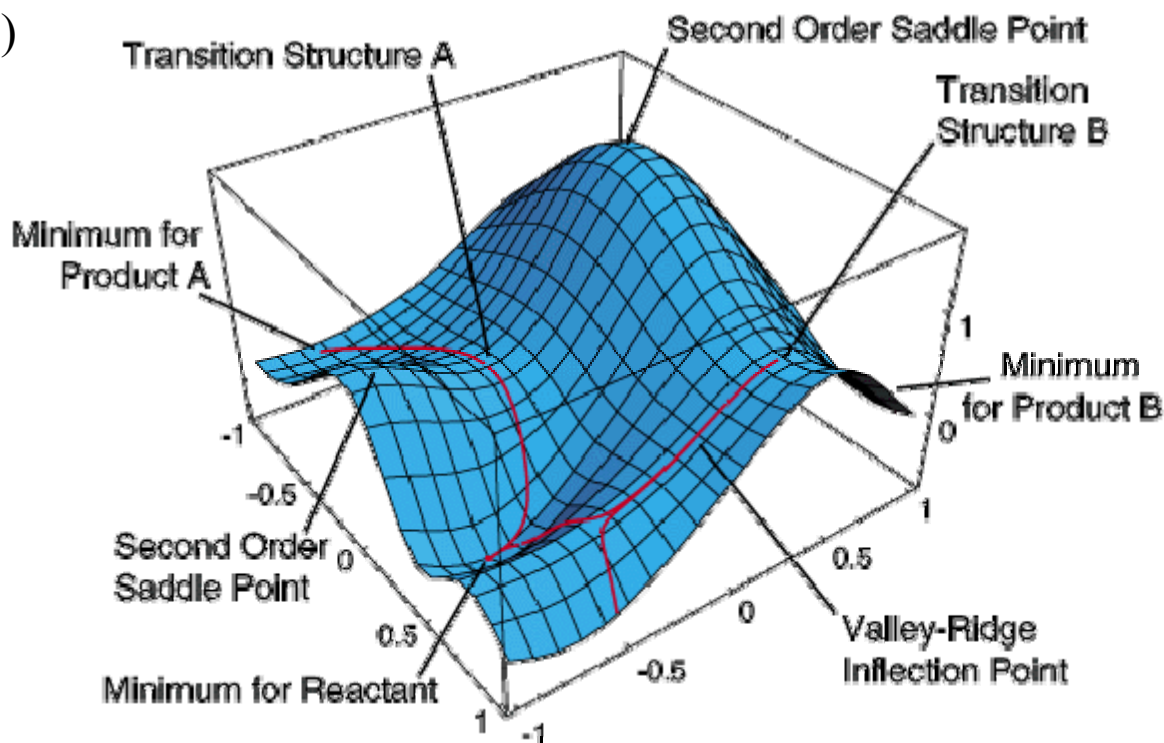

Schopnost posouzení spolehlivosti použitých modelů se stává nutností.

Hyperplocha potenciální energie

(PES = Potential Energy Surface)

- Klíčový pojem v molekulovém modelování
- Je důsledkem Bornovi-Oppenheimerovi aproximace
- Zobrazuje energii jako funkci geometrie molekul – mnoho-dimenzionální ($3N-5$).
Zobrazujeme řezy PES.
- Řada chemicky relevantních problémů je ve vztahu k PES.
- PES obsahuje informace o geometrii molekul
- Určuje dynamiku atomových jader (vibrace, reaktivita)
- **Prakticky vždy (ve výpočetní chemii) musíme mít určitou informaci o PES dříve než můžeme počítat cokoliv dalšího**

Bornova-Oppenheimerova aproximace

Separace pohybu jader a elektronů – v důsledku rozdílných hmotností

Atomová jádra považujeme za stacionární -

Elektrony se pohybují v potenciálu jader o souřadnicích R :

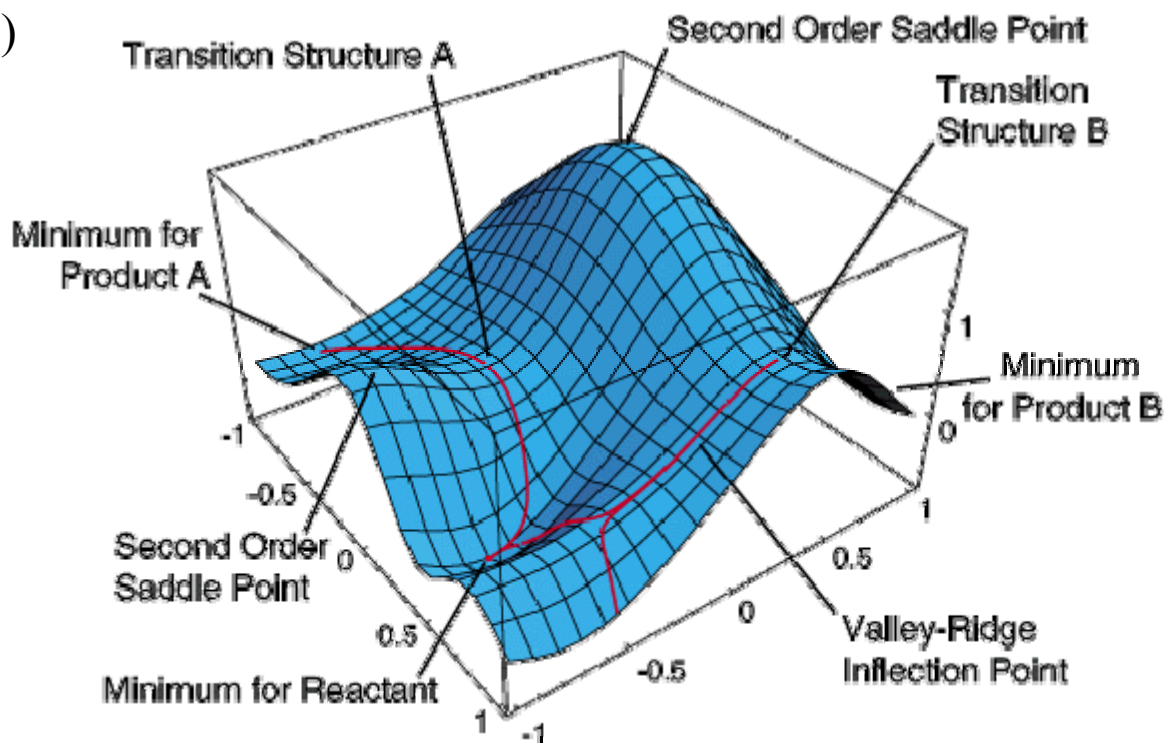
$$\hat{H} \Psi_i(r, R) = E_i(R) \Psi_i(r, R)$$

Hyperplocha potenciální energie

Hyperplocha potenciální energie

(PES = Potential Energy Surface)

- Klíčový pojem v molekulovém modelování
- Je důsledkem Bornovi-Oppenheimerovi aproximace
- Zobrazuje energii jako funkci geometrie molekul – mnoho-dimenzionální ($3N-5$).
Zobrazujeme řezy PES.
- Řada chemicky relevantních problémů je ve vztahu k PES.
- PES obsahuje informace o geometrii molekul
- Určuje dynamiku atomových jader (vibrace, reaktivita)
- **Prakticky vždy (ve výpočetní chemii) musíme mít určitou informaci o PES dříve než můžeme počítat cokoliv dalšího**

→ Jakým způsobem popíšeme bod (body) na PES ? →

Podzimní škola výpočetní chemie

Kvantová chemie

DFT

Molekulová mechanika

QM-MM

Elektronicky vzbuzené stavy

Popis PES

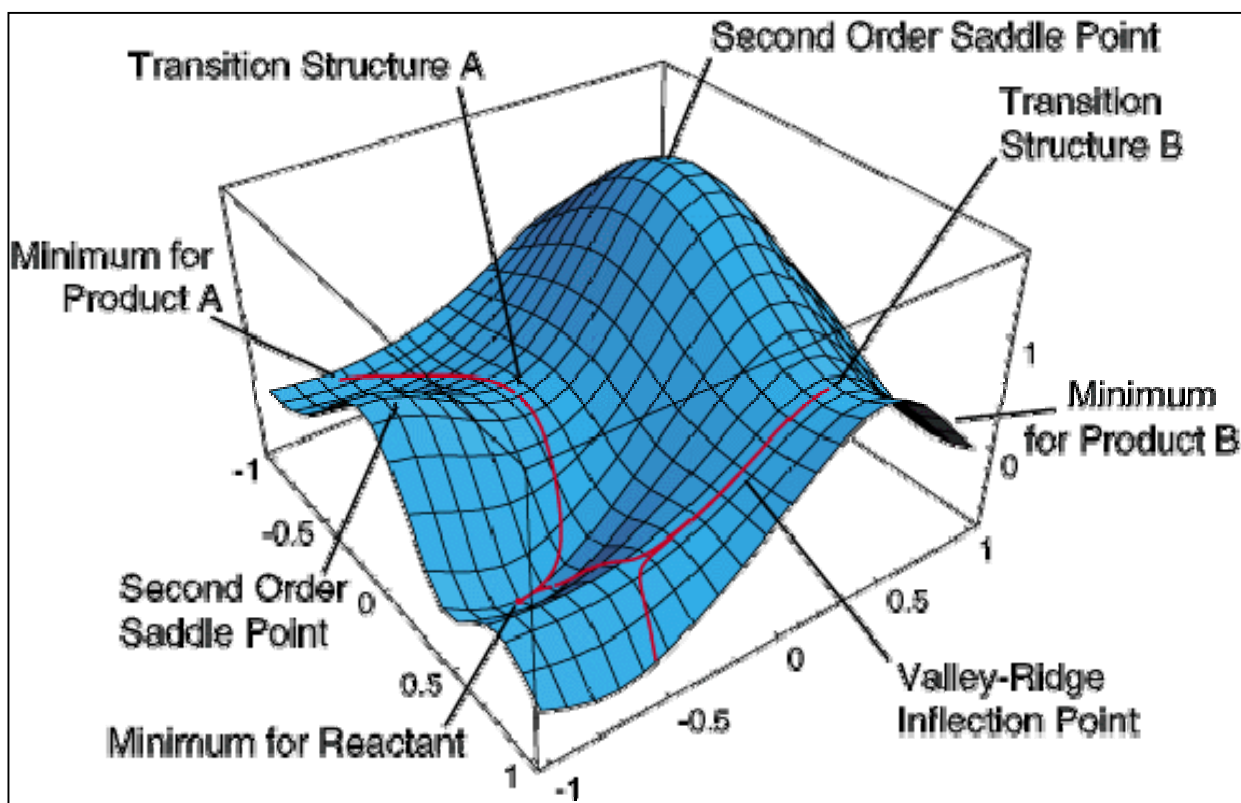
Molekulová dynamika

Rotace a vibrace molekul

Molekulové vlastnosti

Termodynamické vlastnosti

Vlastnosti PES

MODEL

“A set of simplifying approximations adopted for the description of a specific system”

- (i) A set of atomic nuclei representing the system
  - (ii) A set of constraints applied
(*boundary conditions, geometry constraints, etc.*)
  - (iii) Number of electrons explicitly treated
  - (iv) Interaction potentials between particles in the system
-
- MODEL**
- METHOD**

It depends on particular system investigated

METHODS

Hierarchy based on a *number of electrons explicitly treated*:

1) no electrons	Inter-atomic potential functions (IPF) <i>(force field, molecular mechanics)</i>
2) valence electrons only	Semi-empirical methods (<i>NDO, AM1, PM3</i>) <i>Ab initio</i> with pseudopotentials <i>(plane-wave DFT)</i>
3) all electrons considered	<i>Ab initio (Hartre-Fock, post-HF, DFT)</i>

METHODS

Hierarchy based on a *number of electrons explicitly treated*:

1) no electrons

Inter-atomic potential functions (IPF)
(force field, molecular mechanics)

Inter-atomic potential functions

Electrostatic interaction

- polarizable potentials
- *core-shell model - ion-pair potential*

$$1/2 k_2 r^2 + 1/24 k_4 r^4$$

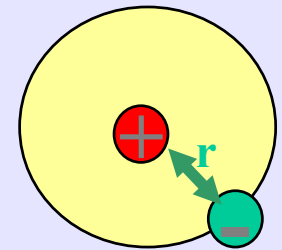
Two-body

- Buckingham potential

$$A \exp(-r/\rho) - C r^{-6}$$

Three-body

$$1/2 k_2 (q - q_0)^2 + 1/6 k_3 (q - q_0)^3 + 1/2 k_4 (q - q_0)^4$$

METHODS

Hierarchy based on a *number of electrons explicitly treated*:

1) no electrons

Inter-atomic potential functions (IPF)
(force field, molecular mechanics)

Inter-atomic potential functions

Advantages

- computationally simple and cheap
- large number of atoms in model
- molecular dynamics - effect of temperature

Disadvantages

- reliability
- chemical reactions

METHODS

Hierarchy based on a *number of electrons explicitly treated*:

1) no electrons

Inter-atomic potential functions (**IPF**)
(*force field, molecular mechanics*)

2) valence electrons only

Semi-empirical methods (*NDO, AM1, PM3*)

Semi-empirical methods

- rarely used for zeolite modeling
- suitability questionable

METHODS

Hierarchy based on a *number of electrons explicitly treated*:

1) no electrons	Inter-atomic potential functions (IPF) <i>(force field, molecular mechanics)</i>
2) valence electrons only	Semi-empirical methods (<i>NDO, AM1, PM3</i>) <i>Ab initio with pseudopotentials</i> <i>(plane-wave DFT)</i>
3) all electrons considered	<i>Ab initio (Hartre-Fock, post-HF, DFT)</i>